

Macaristan Yönetim Sistemi

Recep KIZILCIK

Giriş

Merkezi ve Doğu Avrupa’da son yıllarda önemli ekonomik ve politik idari değişikliklerin yaşandığına tanık olmaktadır. Ekonomik anlamda ana gelişme, merkezden planlanan ekonomiden, pazar ekonomisi sistemine geçiş çalışmalarıdır. Politik-idari alanda ise ana eğilim, demokratik ve çoğulcu politikaların ortaya çıkması ve yerel düzeyde de Sovyet tipi yerel meclislerin ortadan kaldırılarak, oldukça özerk yerel yönetimlerin oluşturulmasıdır.

Ekonomik ve politik-idari alanlardaki bu değişimler, ulusal ekonomi göz önüne alındığında, liberalizasyon, derelegülasyon ve özelleştirme; ulusal ve yerel düzeyde yapılan politik reformları açıklamak için demokratikleşme ve kurumsal değişim; ve son olarak da kamu yönetimine yönelik değişikliklerde reorganizasyon, desantralizasyon ve deregülasyon şeklinde ifade edilir olmuştur.

Komünizm sonrası ülkelerdeki geçiş tecrübelerini tartışırken, onların ekonomik ve politik idari sistemlerindeki farklılıkların göz önüne alınma zorunluluğu vardır. Bu farklılıklar, geçiş aşamasındaki ulusal farklılıkları kısmen açıklamaktadır. Bunun için, Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin geçiş aşaması gelişmelerini genelleştirmek için çok az bir alan vardır. Denebilir ki, karşılaştırmalı çalışmalarda, benzerlikler kadar farklılıkların da üzerinde durulmaktadır. (Elander and Gustafsson 1991; Hesse 1991; Peter 1991) Örneğin Sovyetler Birliği, Çekoslovakya, Romanya ve Demokratik Alman Cumhuriyeti’ndeki müstebit rejimler, ekonomik ve politik açılımlar konusunda Polonya ve Macaristan’daki rejimlerden daha katı bir tutum sergilemişlerdir.

Macaristan’da gerçekleştirilen ekonomik, politik ve yasal reformların karakteristiklerinden birisi, diğer Merkezi ve Doğu Avrupa ülkelerinin zıddına, onun gelişimci (*evolutionary*) karakteridir (Balazs 1991). Macaristan’daki “Sessiz İhtilal”, Çekoslovakya’daki “Kadife İhtilal” ve özellikle Romanya’daki “Kanlı İhtilal” den farklıdır. Macaristan’da en azından 1960’lardan bu yana yaşanan gelişmeler, sınırlı da olsa sosyalizmden kapitalizme geçiş ortamını hazırlamaktaydı.

Macar politik sistemi, 1990 yılında çok önemli bir değişime uğramıştır. Bunun sonucu olarak da eski güç yapılanması ve onun politik arzularını uygulamaya geçiren sosyalist devlet örgütlenmesinin de çoğulcu parlamenter demokrasinin ilkeleri ile uyumlu bir idari yapı ile değiştirilme gereği vardı. Politik sistemin gelişimci değişim karakterinin bir yansıması olarak, devlet müesseselerinin yeni şekli kademeli olarak ortaya çıkmıştır. Bir çok yerleşik yapıların çözüldüğü ve yeni kurumların ortaya çıktığı bir süreç hala devam etmesine rağmen, halihazırda önemli sonuçlar da alınmıştır.

Merkezi hükümet kurumlarına baktığımızda, belki de en büyük başarı profesyonel yönetim kademesi ile politik liderlik arasındaki kesin ayırımın varlığıdır. Şüphesiz, iktidara gelen yeni politik lider, tecrübeli

memurların eksik olduğu bir ortamda çalışmakta zorlanabilecektir. Macaristan'da, Komünist Parti döneminde üst düzeylerde görev yapmış olan personelin işten uzaklaştırılmasına yönelik sistematik bir uygulama olmamakla beraber, eskiden Parti ile kamu yönetimi arasında sıkı işbirliğinin olduğu idari alanların belirlenmesinde fayda vardır.

Alan yönetimine baktığımızda, yerel ve bölgesel tipik sosyalist yapı, sosyalist tipi meclis sistemidir. Bunun anlamı, “demokratik merkezileşme” anlayışı üzerine kurulmuş parti yapısı ilkelerinin kamu yönetimi alanına uygulanmasıdır. Meclis sistemi, karar alma yetkisi olmayan ve merkezi olarak kontrol edilen elitlerin varlığı şeklinde karakterize edilebilir. Bunun için, meclisler büyük oranda demokrasi yanılığını temsil etmişlerdir., Komünist parti, sosyalist sistem altında, toplumu, belediyeleri ve bölgeleri meclis personeli vasıtasıyla kontrol etmiştir. Sonuç olarak, idari reform uygulamasında, meclis temelli idari yapılanmasının bağımsız yerel yönetim uygulamasıyla değiştirilmesi önemli bir adımdır. Kısmen bu sebeplerdir ki, komünistlerin iktidardan uzaklaştırılmasından sonra, kamu yönetiminin diğer unsurlarının modernizasyonundan önce, yerel yönetimler reformu gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda, şüphesiz, yerel yönetim reformu toplumun gerçek ihtiyaçlarına cevap vermiştir. Bu geçmişe göre, Macaristan'ın, diğer merkezi Avrupa ülkeleri arasında ilk yerel yönetim kanununu çıkarması hiç de şaşırtıcı gelmemelidir. Macaristan, aynı zamanda, merkezi politik liderliğinin değişiminden dört ay sonra gerçekleştirdikleri yerel yönetim seçimleri ile yine ilk sırada yer alır.

Yeni kurulan yerel yönetim sisteminin bazı olumsuz etkileri de olmuştur. Muhalefet ulusal ve yerel bazda gücü elinde tuttuğu için, yerel yönetimlerle ilgili düzenlemelerin parlamentodaki hazırlık safhasında konuyu politize etmiştir. Bu dönemde, yerel yönetim kusursuz bir değer olarak görülmüş, hatta bir çok kişi onu, demokratik ve etkin bir kamu yönetiminin tek yolu olarak görmüştür. Profesyonel, politik ve ekonomik anlamda, yerel yönetim, demokratik kamu yönetiminin işleyişini engelleyen ve merkezileşme ile aynı anlama gelen devlet yönetiminin anti-tezi olarak algılanmıştır. Böylesi bir anlayış, tutarlı bir kamu yönetimi fikrini sınırlandırmış ve yeni yönetim sisteminin etkin işleyişi için gerekli olan karmaşık yasal çalışmaların yeterince hazırlanmasını ve tamamlanmasını zorlaştırmıştır.

Birinci Bölüm

Kamu Yönetimi Sistemi

I. MERKEZİ HÜKÜMETİN VE HİZMET YÖNÜNDEN YERİNDEN YÖNETİM KURULUŞLARININ ANAYASAL DURUMLARI

Macaristan Cumhuriyeti, etkin güçler ayrılığı prensibine dayanan parlamenter demokrasiyle yönetilmektedir (Balazs, s.76, 1993).

Mevcut devlet yapısı, 1989 yılında iktidardaki Komünist Parti ve muhalefet güçlerinin politik uzlaşması sonucu ortaya çıkan bir yapıdır. Uzlaşmanın ana unsuru, devletin herhangi bir organının diğerleri üzerinde hakimiyet kurmasını engelleme arzusudur. Bununla beraber, çok dikkatli olarak sağlanan bu güçler arası denge, birçok uygulama sorununu yaşanmasına neden olmuştur. En fazla konuşulan sorunun kaynağı, Macar Parlamentosunun çok geniş yasama yetkisidir. Parlamentosunun sözde rol oynadığı ve yasama yetkisinin büyük oranda Başkanda ve hükümette olduğu eski sistemin aksine, yeni sistemde, katıksız yasama yetkisine sahiptir. Şüphesiz, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimin yaşandığı toplumda yasama faaliyetleri de yoğun olacaktır. Fakat, burada parlamentosunun yoğunluğu daha çok, anayasayla parlamentoya verilen yasama faaliyetinin farklılaştırılmamasından kaynaklanmaktadır. Sonuçta, Macar Ulusal Parlamentosu her yıl ortalama 100 yasa çıkarmak gibi ağır bir sorumluluk altına girmektedir. Böyle olunca da, her yasa, ihtisas komisyonları ve bakanların sunuşları dahil ortalama altı saat tartışılabilir. Bu zaman darlığı, anayasal devletin lehine değil; aksine, yasaların standardını azaltarak etkinliğinin azalmasına neden olmaktadır.

Bir diğer problem de Başkanlık ve Anayasa Mahkemesi gibi organların yetkilerinin çok geniş olması nedeniyle yaşanan fonksiyonel işleyişe dair zorluklardır. Parlamentosunun yasama konusundaki tartışmasız gücü bir tarafta, bazı merkezi birimlerin yetkilerinin tam olarak belirlenmemiş olması, diğer bir yanda olduğundan, merkezi kamu yönetiminin ve özellikle hükümetin sahip olduğu yetkiler çok sınırlı kalmıştır. Gelişmiş çoğulcu-demokratik yönetimlerle karşılaştırıldığında, Macar Hükümetinin ve Başbakanın politik ve yasamayla ilgili sorumlulukları çok yetersizdir. Dahası, Macar Hükümeti, kendi politikalarını, yasama sürecindeki engellemelere rağmen uygulamaya koyacak parlamenter mekanizmalardan yoksundur. Tarihsel olarak bakıldığında, hükümetin, liberal demokrasilerde kullanılan metot ve enstrümanlardan farklı olanların kullanılmasının gerekliliğini anlamak mümkündür. Bununla beraber, 1990 yılından buyana geçen süredeki anayasal uygulamaların bazılarının hiç de doğru olmadığı da ortadadır.

Şu anda, kamu yönetimini denetleme mercii olan Macar Hükümeti, sosyalist dönemdeki herhangi bir zamandan çok daha küçük ve şeffaftır. Hükümet, Başbakanlık ofisi tarafından desteklenen on üç bakanlıktan oluşmaktadır. Ayrıca, geçiş aşamasında, özelleştirme, uluslararası kuruluşlarla ilişkiler veya etnik ve ulusal azınlıkların hakları, teşkilatı olmayan devlet bakanları tarafından yürütülmektedir. Merkezi hükümette çalışan personel sayısı artmıştır, fakat toplam personelin kurumsal kompozisyonunda önemli değişiklikler yaşanmıştır.

Macaristan'daki devlet yönetiminde yetki devri yapılmış organlarla ilgili birkaç noktanın üzerinde durulması gereği vardır. Birinci olarak, Macar alan yönetiminde (*territorial governance*) yeni bir kurum olan Cumhuriyet Müfettişlerine bakmak gereklidir.

Merkezi hükümet tarafından atanan Cumhuriyet Müfettişleri, birkaç bölgeden müteşekkil bir alanda görev yaparlar. Halihazırda, Budapeşte'de bir olmak üzere sekiz Cumhuriyet Müfettişi vardır. Bunların ana görevi yerel yönetimlerin işlem ve kararlarının yasallığını kontrol etmektedir. Bu kontrol, işlem yapıldıktan sonra yapılan kontroldür ve hukukilik denetimi ile sınırlıdır. Müfettişlerin, yerel yönetimin almış olduğu kararları ortadan kaldırma, değiştirme veya yürürlükten kaldırma yetkileri yoktur. Eğer yerel yönetimler, müfettişlerin görüşünün hilafına hareket ederlerse, müfettişin yapacağı, gereği için mahkemeye başvurmasıdır. Yerel yönetimlere devredilen devlet görevleri ile ilgili olarak yapılacak düzenlemeler ve onların uygulanmasının kontrolü, müfettişten ziyade ilgili bakanın görevidir.

Eski meclis sisteminin aksine, yeni Yerel Yönetimler Yasası, yerel yönetimler ile devlet yönetimini ayırmıştır. Bölgelerin ve belediyelerin yönetimi (köyler, kasabalar, Budapeşte ve onun ilçeleri) artık devlet yönetiminin bir parçası değildir. Bunun sonucu olarak, merkezi birimler, son yıllarda artan bir şekilde, ilgili bakanlık tarafından yönetilen bölgesel olarak faaliyet gösteren bölge teşkilatlanmasına yönelmişlerdir. Bu birimlerin sayısındaki artış, önceki meclis sisteminin dağılması ve özellikle de bölge yönetiminin zayıflaması ile doğrudan bağlantılıdır. Esas olarak, bölge ve belediye yönetimlerince etkin olarak yürütülemeyecek olan özel görevlerin yönetilebilmesi için, sektörel birimler oluşturulmaktadır. Prensipte olarak, devlet görevleri belediyelere devredilebilir, fakat bölgelere devredilemez. En yüksek belediye görevlisi, -ki notary olarak da isimlendirilir- devlet yönetiminin görevlerini yürütür ve yerel yönetimin hazırlayıcı ve icra organıdır.

Notary, devlet görevlerini yürütürken yerel yönetimden bağımsız hareket eder. Fakat bu yöntem, bazı dezavantajlara da sahiptir. Çünkü, notary, yerel yönetim organının çalışanı konumunda olduğu için, devlet adına yürüttüğü çalışmalarda yerel yönetim organı tarafından etki altına alınması ihtimal dahilindedir. Bunun için, kamu sağlığı, vergi yönetimi veya tüketicinin korunması gibi bazı alanlar, yerel yönetimlerden bağımsız yetki devri yapılmış devlet birimlerince yürütülmektedir. Bununla beraber, koordine edilmeleri ve kontrolleriyle ilgili ortaya çıkan sorunlar ve sayılarının artışının devlet bütçesi üzerinde neden olduğu yük göz önüne alındığında, doğrudan merkeze bağlı olarak çalışan hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarının kurulma gerekçelerini savunmak, bazı durumlar için, oldukça zordur. Hükümet, sorunun büyüklüğünün farkında olduğu için, hizmet yönünden yerinden yönetim birimlerinin koordinesini sağlamak amacıyla Cumhuriyet Müfettişlerini yetkili kılmıştır. Bununla beraber, müfettişlerin yetkilerinin artırılması yönündeki bu karar, yerel yönetimlerin üzerinde bir otorite oluşturmaya yönelik bir adım olarak algılandığı için, herkes tarafından memnuniyetle karşılanmamıştır. Aynı şekilde, bakanlıklar da hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarının işlerine müdahale edilmesine yol açacak düzenlemelere pek sıcak yaklaşmamışlardır.

İkinci Bölüm

Yeni Yerel Yönetim Sistemi

1990 yılındaki Yerel Yönetim Yasası ile getirilen yeni yerel yönetim sistemi, eski yerel meclis sisteminden önemli bir kopuşu ifade etmektedir. Yeni yasa, Avrupa Konseyinin Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın prensiplerini yansıtmaktadır. Aynı zamanda, yasa belirli oranda, II. Dünya savaşı öncesi Macaristan'da var olan yerel yönetim deneyine dönüşü ifade etmektedir. Yeni sistemin temel özellikleri aşağıdaki şekilde ifade edilebilir (Balazs,s.80,1993);

1.Bölge ve belediye yönetimleri kamusal sorunları, yasalarla garanti altına alınmış ve mahkemelerle korunan özerklik içerisinde yürütmesine rağmen; bunlar, entegre kamu yönetim sisteminin bir parçasını oluştururlar,

2.Genel kural olarak, yerel sorunlar, yerel yönetimlerin seçilmiş organları (meclis ve onun komiteleri ve belediyelerde belediye başkanı) tarafından organize edilir. Onlar, bölge ve belediye yönetimi tarafından desteklenirler. İstisnai durumlarda, yerel yönetim haklarına sahip olan yerel halk meclislerince doğrudan organize edilirler,

3.Belediye yönetimleri, yerel hizmetlerin organizasyonu ve sunumu gibi gerçek yerel hizmetler ve devlet tarafından kendilerine verilen görevleri yürütürler. Bölgelerin devlet görevlerini yürütme durumu söz konusu değildir,

4.Yasa, yerel yönetimlerin, belirli zorunlu hizmetlerin yerine getirilmelerini ister. Bunun için, gerekli olan finansal kaynaklar Devlet tarafından sağlanmalıdır. Yasa, yardımlara ilişkin genel ve standart kuralları belirlemiştir ve yerel yönetimlerin kendi vergilerini toplamalarına olanak sağlamıştır. Aynı zamanda, taşınmaz sahibi olmaları ve bunları özgürce satma ve ticari faaliyetlerde bulunmalarına olanak sağlamıştır,

5.Belediyeler, kendi zorunlu görevlerini memnun edici düzeyde yerine getirme performanslarını tehlikeye atmayan ve açık olarak diğer kurumlara bırakılmayan görevleri üstlenebilirler,

6.Belediyeler, aynı zamanda, kendi organizasyonlarını oluşturma ve yürütme özgürlüğüne sahiptirler ve onlar sadece yasal kontrollere tabidirler. Yaptıkları eylemlerin yasallığı konusunda karar verme yetkisi yalnızca bağımsız mahkemelere aittir,

7.Yerel yönetimlerin, sorumlu oldukları alanlarla ilgili uyulması zorunlu düzenlemeler yapmaya ve daha üst kademelerin yasal düzenlemelerinin uygulanmasını sağlamak için kamu gücünü kullanma yetkileri vardır,

8.Yasa, bütün yerel yönetimlerin eşit olduğunu vurgular-Bölgeler ve belediyeler (Köyler ve Kasabalar)-Bütün yerel yönetimler aynı temel haklara sahip olmalarına rağmen, bu demek değildir ki bütün yerel yönetimler aynı haklara sahip ve aynı zorluluklara sahiptir. Bununla beraber, önemli olan, hiçbir yerel yönetim birimi, bir diğerini kontrol ve denetleme yetkisine haiz değildir,

9.Yasa, yerel yönetimlere, bağımsız ulusal politika belirleme yetkilerini tanımamıştır. Eski sistemin zıddına yerel yönetimler, yalnızca yerel konularda inisiyatif sahibidirler. Aynı şekilde, yasa, özel bölgesel yerel yönetim hakkını tanımamıştır. Sonuç olarak, bütün yerel yönetim tipleri, gerçek yerel yönetimler olarak kabul edilmektedir.

Yerel yönetimlerle ilgili yeni düzenlemeler; köyler, kasabalar, başkent ve onun ilçeleri ve bölge yönetimlerini ayırmıştır. Bunların yetki ve görevleri birbirlerinden büyük farklılıklar gösterir. Bu sistemin temel unsuru belediyelerdir. Kural olarak, 1000'den az nüfusa sahip olan köyler, bu onların bir yerel yönetim birimi olarak bağımsızlıklarını etkilemeden, kırsal ilçe kaymakamının altında idari bir birim oluştururlar.

Kasaba ve köyler arasındaki ayırma baktığımızda, bu, prensip olarak yerin büyüklüğü ile ilgili değildir. Daha çok, kasaba statüsünü elde etmek için uğraşan yerel yönetim birimi, gelişmişliğini ve bölgesel önemini ön plana çıkarmak durumundadır. Bu temelde, ilgili yere kasaba statüsünün verilmesi için İçişleri Bakanı, Cumhurbaşkanına öneride bulunabilir. 5000'den fazla nüfusu olan ve bölgelerinde özel bir öneme sahip olan bazı kasabalara bölge statüsü verilebilir. Bölge statüsüne sahip olan kasabalar, yerel yönetim yetki ve görevlerine ek olarak, aynı zamanda bölge yönetimi görevlerini de yerine getirirler. Başkent Budapeşte özel yasaya tabidir. Son olarak, bölge yönetimleri, yerel yönetimlerden beklenmeyen bazı yerel hizmetleri yürütürler. Bu görevler, daha çok bölge ölçeğinde yerine getirilmesi gereken hizmetlerdir. Bununla beraber, belediyeler yerine getirebileceklerini gösterebilirler, bölge görevleri, belediyeler tarafından devir alınamaz. Belediyelerde olduğu gibi, bölge yönetimleri de Anayasa ve yerel yönetim yasalarının garanti altına alınan bazı temel haklara sahiptirler. Genelde, bölgelerin rolü, sadece yerleşim ile ilgilidir.

Yerel yönetim organlarına dönecek olursak, en yetkili organlar, bölgelerde ve kasabalarda temsilcilerin oluşturduğu organ ve bölge yönetiminde de genel meclistir. Kasaba ve köy yönetim birimlerinin temsili organları doğrudan seçimle gelen üyelere oluşurken; bölgelerin genel meclisleri, bölgedeki belediye temsilcilerinden oluşur. 10.000'den az nüfuslu belediyelerdeki belediye başkanları doğrudan seçimle gelirken, daha büyük köy ve kasabalarda, illaki üyeleri arasından olmamak şartıyla, temsilci organlar tarafından seçilir.

Belediye başkanının temel görevi, yerel yönetim biriminin etkin olarak faaliyet göstermesini temin etmek ve personeli kontroldür. Çok özel durumlarda, belediye başkanı devlet görevleri de görebilir. Örneğin, olağanüstü hal ve sivil savunma alanlarında belediyenin en üst düzey idari müdürü (*notary*) devlet yönetimi ile ilgili görevleri yürütmekle görevlidir ve bunun görevleri köylerde ve kasabalarda değişmektedir. Bölgelerde, genel meclis bölge başkanı ve başkan yardımcısını seçer, bölge notarysi bölge yönetiminin yasalara uygun olarak işlemlerinden sorumludur. Ne bölge başkanı ne de en üst idari müdür (*notary*), özel durumlarda dahi, devlet yönetimi ile ilgili görevleri yürütemezler. Bunu için, bölge seviyesindeki, devlet görevleri yalnızca, hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşlarınca yürütülür.

Hiç şüphe yok ki, 1990 reformu, Avrupa'nın en liberal yerel yönetim sistemini kurmuştur. Bu reformlar, on yıllara dayanan aşırı merkeziyetçi ve anti-demokratik sosyal ve kültürel yapı göz önüne alınarak değerlendirilmelidir. Reformlar, eski yerel meclis sisteminden önemli bir kopuşu sergilemeler de bazı olumsuzlukların da göz önüne alınma zorunluluğu vardır.

Örneğin, idari anlamda, yerel yönetim reformunun bir sonucu olarak, eski sistemdeki 1584 adet yerel yönetim sayısı, 3.092'ye yükselmiştir. Bu durumda, bir çok köy yönetimi zorunlu görevlerini yerine getirmemekte ve kaynakların kıt olduğu bir ortamda, kaynaklar etkin olarak paylaştırılıp kullanılamamaktadır. Hali hazırda, yerel yönetimlerin harcamalarının yaklaşık % 55'i devlet transferleri ile karşılanmaktadır.

Üçüncü Bölüm

Demokratik Reform

Yasal anlamda, modern, çoğulcu ve demokratik bir politik yapının kurumsallaştırılması çalışmaları, aşağı yukarı tamamlanmıştır. Bununla beraber, bu düzenlemelerin hayata geçirilmesi, politik yabancılaşma ve kamu hayatında yaşanan pasifleşme nedeniyle oldukça zor olmaktadır.

Buradaki asıl sorun, bu popüler yabancılaşmanın ve memnuniyetsizliğin, demokratik reformların geleceği konusunda düşündürücü olmasıdır.

Macaristan'ın durumu göz önüne alındığında, optimist olmak için yeterli gerekçeler vardır. Örneğin, Macaristan'da kıtlık yaşanmamış ve tüketim mallarına olan talep güçlüdür. Yabancı ve yerli yatırımlar artmaktadır. Bölgeye yapılan yabancı yatırımların yarıdan fazlası Macaristan'a gitmektedir.

Dördüncü Bölüm

Kurumsal Değişim

Macar kamu yönetimindeki son değişiklikler, üç başlık altında toplanabilir; reorganizasyon, desantralizasyon ve deregülasyon. Bu gelişmeler, devletin alan yönetimi dahil devlet yönetimini ve belediye yönetimi dahil (köyler, kasabalar ve bölge kasabaları) yerel yönetimleri etkilemiştir.

Merkezi devlet yapısı göz önüne alındığında, bu alanda yerel yönetim ve alan yönetimi (*territorial*) alanında atılan önemli adımlara paralel adımların atılmadığı görülmektedir. Genel olarak, reorganizasyon çalışmaları iki nokta üzerine yoğunlaşmaktadır. Birinci olarak, kurumsal yapılar yeniden ayarlanmış; bazı kurumlararası görev ve yetkilerin yeniden dağıtımının akabinde bakanlıkların sayısı azaltılmıştır. İkinci önemli reform bakanlığın üst düzey yönetimi ikiye ayrılmıştır. Bir tarafta bakan ve politik sekreter, diğer tarafta ise idari sekreter ile kamu görevlileri.

Merkezi düzeydeki muhtemel gelişmelere baktığımızda, yetki, fonksiyon, yargı ve idari prosedür konusunda gelişmelerin yaşanması olağandır. Özellikle modernizasyon programı aşağıdaki konuları içermektedir;

1. Özellikle kabinedeki karar alma mekanizmaları ve uygulamalarına bakan, hükümet organizasyonu ve uygulamalarının, başbakanının ofisinin fonksiyonları ve rolünün de dahil olduğu hükümet birimlerinin görevleri ve hükümet kontrolü ve nezaretinin geçirilmesi,

2. Ülke genelinde yetkili diğer merkezi organlar ve birimler ile bakanlıklar arasındaki görev ve fonksiyonların ayrılması,

3. Bakanlıkların iş organizasyonu ve yönetiminin modernizasyonu.

Açıkçası, modern toplumlar, güçlü toplumsal ve bireysel özerkliğe ihtiyaç duyarlar. Bununla beraber, bu özerklikler en sonunda gerekli olan devlet kişiliğine uyum sağlamak zorundadır. Ve bunlar, devamlı kamu çıkarlarını temsil eden demokratik devletin düzenleyici ve kontrol gücüne tabi olmalıdırlar. Devletin belirli alanlardan çekilmesi, onun yerinin özerk kurumlar tarafından otomatik olarak doldurulacağı anlamına gelmez. Ekonomik, sosyal ve yerel örgütlerin göreceli zayıflıkları olduğu sürece, örgütsel ayarlamalar performans sorunlarının yaşanmasına neden olabilir. Bunun için, kamu sektörünün modernizasyonunun en önemli unsurlarından birisi devletin, kendi kendini yöneten kurumların oluşturulmasına yardımcı olmaktır. Diğer bir deyimle, devlet, gerekli olduğunda finansal imkanlar, kurumsal alt yapı ve uygun yasal çerçeveyi oluşturarak özerk kuruluşların etkin çalışabilmeleri için gerekli olan ortamı hazırlamak durumundadır. Aynı zamanda, devlet, bu tür kurumların kamu çıkarları doğrultusunda gelişmeleri için yönlendirebilir.

Beşinci Bölüm

Kamu Yönetiminin Geleceği

Yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılmasına yönelik, yukarıda anılan reformlardan sonra ele alınması gereken konu, etkin kamu yönetiminin gerçekleştirilmesi için karmaşık yatay ve dikey bağlantıların üzerinde durmaktır. Macar hükümetinin kamu yönetiminin modernizasyonu için hazırladığı programın ana hedefi, iki sistemin bütün kademeleri ve kısımlarındaki personel, prosedür, yapılanma ve görev alanlarını gözden geçirerek, aşağıda sıralanan konulara çözüm getirmektedir.(Szabo, s-98,1993);

- 1.Macar politik, ekonomik, sosyal ev kültürel sistemlerinin özel durumları dikkate alınarak modern kamu yönetimi ve modern devlet rolünün yeniden tanımlanması,
- 2.Özellikle yetki ve görevlerin yönetimler arası dağılımında Pazar ekonomisine geçişin sonuçları olmak üzere, Pazar ekonomisine geçişin idari yansımaları,
- 3.Kamu sektörünün tutarlı işleyişi ile yüksek derecede desantralizasyonun uyum derecesi,
- 4.İdari faaliyetlerin gelişmiş dış ve iç kontrolü için, idari birimler arası koordinasyonun ve mekanizmaların oluşturulması,
- 5.Görev ve yetkilerin bakanlıklar arası dağılımı,
- 6.Özellikle cumhuriyet müfettişleri, bölgeler ve hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşları olmak üzere kamu yönetiminin ara kademe birimlerinin geleceği,
- 7.Küçük idari birimlerin önemini, fonksiyonu sürdürebilmeleri için en azından belirli oranda, belediye yönetimlerinin işbirliği yapma imkanları,
- 8.Özellikle merkezden yapılan transferler olmak üzere, yerel yönetimlerin finansman sistemi,
- 9.Yerel yönetimlerin finansal yönetimler üzerindeki kontroller. Bu anlamda, Macar yerel yönetimlerinin finansal değişikliklerini de göz önüne alarak oluşturulacak bir sistemin geliştirilmesi
- 10.Son olarak, özellikle yerel yönetimlerin genel halka hizmet sunma kapasiteleri göz önüne alınarak, yerel yönetimlerin faaliyetlerinin yakından takip edilmesi.

Bunların ötesinde, modernizasyon projesi, yapısal ve prosedüre ait konular dahil, kamu yönetiminin bütününe ele almaktadır.

Personel politikasına baktığımızda, eski tek tip çalışma yasası yerine çıkarılan son iki yasa, politik tarafsızlık ve liyakate dayalı kariyer sisteminin ilk temel yapısını belirlemiştir. Bu bağlamda, seçilmiş görevliler ve kamu görevlilerinin meslek içi eğitimi ve eğitimine büyük önem verilmiştir.

Modernizasyon programının ana unsuru, devamlı gelişimi gerçekleştirmektir. Diğer bir deyişle, idari reform devamlı bir görevdir. Bu çerçevede, Avrupa ülkelerinin değerleri ve tecrübeleri göz önünde bulundurulmakla beraber, Macar idari gelenekleri de göz önüne alınmaktadır. Dahası, ülkedeki özel durumlar, birçok alanda Avrupa idari sistemlerinden farklı uygulamaları gerektirir.

Kaynakça

1-“Balatzs, İstvan, The Transformation of Hungarian Public, Administrative Transformation in Control and Eastern Europe, Oxford, 1993, (s.75-88)

2- Peteri, Gabor and Gabor Szabo, Local Government in Hungary: transtion, renewal, and prospects, MKT; (s.21) , 1991.

3- Gajdushek, Gyorgy, İnstitutions between self-government and the inhabitants of the national period- the Hungarian experience, MKT, s.35, 1991.

4- Verebelyi İmre, Options for Administrative Reform in Hungray, in “Administrative Transformation in Central and Eastern Europe”, by Hesse J.J., 1993. (s.103-120)

5- Szabo Gabor, Administrative Transition in a post- communist society: The case of Hungary, in Administrative Transformation in Central and Eastern Europe by Hesse J.J.,1993 (s.89-103)